ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 26ης Σεπτεμβρίου 2013*

«Αίτηση αναίρεσης — Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης — Διαρθρωτική παρέμβαση της Ένωσης στο γαλλικό υπερπόντιο διαμέρισμα της Μαρτινίκας — Μείωση της χρηματοδοτικής συνδρομής — Συμβάσεις δημοσίων έργων — Συμβατότητα των πράξεων με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης — Συντονισμός των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων — Οδηγία 93/37/ΕΟΚ — Άρθρο 2 — Έννοια της "άμεσης επιδότησης" — Έννοια των "αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης"»

Στην υπόθεση C-115/12 P,

με αντικείμενο αίτηση αναίρεσης δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε την 1η Μαρτίου 2012,

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τις E. Belliard και N. Rouam, καθώς και από τον G. de Bergues,

αναιρεσείουσα,

αντίδικος κατ' αναίρεση:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον F. Dintilhac και την A. Steiblytė, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, U. Lõhmus (εισηγητή), M. Safjan και A. Prechal, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 11ης Μαρτίου 2013,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 18ης Απριλίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Απόφαση

1 Με την αίτησή της η Γαλλική Δημοκρατία ζητεί την αναίρεση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Δεκεμβρίου 2011, Τ-488/10, Γαλλία κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Γαλλικής Δημοκρατίας προς ακύρωση της απόφασης C(2010) 5229 της Επιτροπής, της 28ης Ιουλίου 2010, περί μείωσης της χρηματοδοτικής συνδρομής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (στο εξής: ΕΤΠΑ) δυνάμει του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού του στόχου υπ' αριθ. 1 σχετικά με κοινοτική διαρθρωτική παρέμβαση στο γαλλικό υπερπόντιο διαμέρισμα της Μαρτινίκας (στο εξής: επίμαχη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999

2 Το άρθρο 12 του κανονισμού (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία (ΕΕ L 21, σ. 161), το οποίο φέρει τον τίτλο «Συμβατότητα», ορίζει τα εξής:

«Οι πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία […] πρέπει να είναι σύμφωνες προς τις διατάξεις της συνθήκης και των πράξεων που θεσπίζονται δυνάμει αυτής, καθώς και προς τις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, περιλαμβανομένων όσων αφορούν […] την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων […].»

Η οδηγία 93/37/ΕΟΚ

3 Η οδηγία 93/37/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993, περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων (ΕΕ L 199, σ. 54), καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, για τον συντονισμό των διαδικασιών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134, σ. 114), η οποία τέθηκε σε εφαρμογή στις 31 Ιανουαρίου 2006. Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του χρόνου κατά τον οποίο έλαβαν χώρα τα πραγματικά περιστατικά της, η υπό κρίση διαφορά εξακολουθεί να διέπεται από την οδηγία 93/37.

4 Κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 93/37, ως «συμβάσεις δημοσίων έργων» ορίζονται οι «συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας συναπτόμενες εγγράφως μεταξύ, αφενός, ενός εργολήπτη και, αφετέρου, μιας αναθέτουσας αρχής, όπως αυτή ορίζεται στο στοιχείο β', και οι οποίες έχουν ως αντικείμενο είτε την εκτέλεση, είτε τόσο την εκτέλεση όσο και μελέτη έργων που αφορούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ ή ενός έργου, όπως αυτό ορίζεται στο στοιχείο γ', είτε ακόμη την πραγματοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, ενός έργου το οποίο ανταποκρίνεται στις επακριβώς αναφερόμενες από την αναθέτουσα αρχή ανάγκες».

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε οι αναθέτουσες αρχές να τηρούν ή να επιβάλλουν την τήρηση των διατάξεων της παρούσας οδηγίας όταν επιδοτούν άμεσα κατά ποσοστό ανώτερο του 50 % μια σύμβαση έργων που έχει συναφθεί από άλλη αρχή.

2. Η παράγραφος 1 αφορά μόνο τις συμβάσεις που περιλαμβάνονται στην ομάδα 502 της κλάσης 50 της γενικής ονοματολογίας των οικονομικών δραστηριοτήτων στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (NACE) και τις συμβάσεις που αφορούν οικοδομικές εργασίες για νοσοκομεία, αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης, σχολικά και πανεπιστημιακά κτίρια και κτίρια που χρησιμοποιούνται για διοικητικούς σκοπούς.»

Το ιστορικό της διαφοράς

6 Το ιστορικό της υπό κρίση διαφοράς, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 1 έως 13 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, μπορεί να συνοψισθεί ως ακολούθως.

7 Με την απόφαση C(2000) 3493, της 21ης Δεκεμβρίου 2000, η Επιτροπή ενέκρινε το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του στόχου υπ' αριθ. 1 σχετικά με κοινοτική διαρθρωτική παρέμβαση στο γαλλικό υπερπόντιο διαμέρισμα της Μαρτινίκας, για τη χρονική περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2000 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 2006, το οποίο προβλέπει συνδρομή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ ύψους 17 150 000 ευρώ για «Άμεσες ενισχύσεις προς τουριστικές επιχειρήσεις και λοιπούς τουριστικούς φορείς».

8 Κατά το έτος 2003, η Société martiniquaise des villages de vacances (στο εξής: SMVV), η οποία εκμεταλλεύεται το τουριστικό συγκρότημα Les Boucaniers του Club Méditerranée στο γαλλικό υπερπόντιο διαμέρισμα της Μαρτινίκας (στο εξής: Les Boucaniers), αποφάσισε να ανακαινίσει και να επεκτείνει την εγκατάσταση αυτή.

9 Στις 3 Αυγούστου 2004 το συμβούλιο του γαλλικού υπερπόντιου διαμερίσματος της Μαρτινίκας ενέκρινε την καταβολή περιφερειακής επιδότησης ύψους 2 492 750 ευρώ για το εν λόγω σχέδιο ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers, με κύριο του έργου την SMVV και υπολογιζόμενο συνολικό κόστος 49 981 446 ευρώ.

10 Με την απόφαση C(2004) 4142 της 18ης Οκτωβρίου 2004, η Επιτροπή καθόρισε τη χρηματοδοτική συνδρομή της Ένωσης σε 12 460 000 ευρώ.

11 Στις 24 Μαρτίου 2005 το γαλλικό υπερπόντιο διαμέρισμα της Μαρτινίκας και η SMVV συνήψαν τη σύμβαση περιφερειακής ανάπτυξης για το εν λόγω σχέδιο.

12 Από τις 25 Ιουνίου έως τις 13 Ιουλίου 2007 το Ελεγκτικό Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διενήργησε έλεγχο ως προς το επίμαχο σχέδιο. Με επιστολή της 11ης Φεβρουαρίου 2008 κοινοποίησε στη Γαλλική Δημοκρατία τις προκαταρκτικές διαπιστώσεις του ελέγχου. Υποστήριξε ειδικότερα ότι δεν είχε τηρηθεί η διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων για τις εργασίες ανακαίνισης και επέκτασης, μολονότι το σχέδιο είχε χρηματοδοτηθεί σε ποσοστό άνω του 50 % από αναθέτουσες αρχές. Κατά το Ελεγκτικό Συνέδριο, λαμβανομένης υπόψη της επιδότησης από το ΕΤΠΑ, της περιφερειακής επιδότησης καθώς και της κρατικής επιδότησης ύψους 16 690 000 ευρώ υπό τη μορφή φορολογικής απαλλαγής κατ' εφαρμογήν του άρθρου 199, υποπερίπτωση 11 Β, του γαλλικού γενικού φορολογικού κώδικα, το επίμαχο σχέδιο είχε χρηματοδοτηθεί σε ποσοστό 63,33 % με ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από δημόσιες αρχές. Το Ελεγκτικό Συνέδριο επικαλέσθηκε συναφώς, μεταξύ άλλων, το άρθρο 2 της οδηγίας 93/37.

13 Με επιστολή της 20ής Μαΐου 2008 η Γαλλική Δημοκρατία αμφισβήτησε, μεταξύ άλλων, ότι η επίμαχη φορολογική απαλλαγή συνιστούσε άμεση επιδότηση κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37. Υποστήριξε εξάλλου ότι οι εργασίες ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers δεν συνιστούσαν εργασίες σχετικές με αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω εργασίες δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου.

14 Με την έκδοση της επίμαχης απόφασης στις 28 Ιουλίου 2010, η Επιτροπή κατήργησε πλήρως τη χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΤΠΑ στο σχέδιο ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers.

Η προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

15 Με προσφυγή που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 11 Οκτωβρίου 2010, η Γαλλική Δημοκρατία ζήτησε την ακύρωση της επίμαχης απόφασης στο σύνολό της.

16 Η Γαλλική Δημοκρατία προέβαλε προς στήριξη της προσφυγής της τέσσερις λόγους ακύρωσης. Ο πρώτος λόγος ακύρωσης αντλούνταν από παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37, καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι οι συμβάσεις έργων που συνάφθηκαν για την ανακαίνιση και επέκταση του συγκροτήματος Les Boucaniers συνιστούσαν συμβάσεις έργων επιδοτούμενες σε ποσοστό άνω του 50 % από αναθέτουσες αρχές. Ο δεύτερος λόγος ακύρωσης αντλούνταν από παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι οι επίμαχες εργασίες αφορούσαν σύμβαση για κτίρια αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης, κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Ο τρίτος λόγος ακύρωσης αντλούνταν από παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογίας, καθόσον η Επιτροπή δεν εξέθεσε κατά τρόπο σαφή και αναμφίλεκτο τους λόγους για τους οποίους οι εργασίες ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers συνιστούσαν εργασίες σχετικές με αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37. Ο τέταρτος λόγος ακύρωσης, προβληθείς επικουρικώς, αντλούνταν από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθόσον η Επιτροπή εφάρμοσε διορθωτικό συντελεστή 100 % επί της χορηγηθείσας από το ΕΤΠΑ επιδότησης.

17 Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε και τους τέσσερις λόγους ακύρωσης και, κατά συνέπεια, την προσφυγή στο σύνολό της.

18 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο, στις σκέψεις 25 έως 33 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε καταρχάς το επιχείρημα που η Γαλλική Δημοκρατία άντλησε από πάγια νομολογία περί κρατικών ενισχύσεων, σύμφωνα με το οποίο η έννοια της «επιδότησης» πρέπει να ερμηνεύεται ως καλύπτουσα αποκλειστικώς θετικές παροχές.

19 Στη σκέψη 27 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο έκρινε συναφώς ότι, μολονότι η έννοια της επιδότησης μνημονεύεται στη νομολογία περί κρατικών ενισχύσεων και δη στο πλαίσιο του ορισμού της έννοιας των κρατικών ενισχύσεων, εντούτοις το περιεχόμενο της εν λόγω έννοιας δεν έχει προσδιορισθεί στο πλαίσιο της νομολογίας αυτής.

20 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε επίσης, στη σκέψη 28 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αυτή αποτελεί μέρος. Στην επόμενη σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι σκοπός της οδηγίας 93/37 είναι τόσο η αποσόβηση του κινδύνου να προτιμηθούν οι ημεδαποί υποβάλλοντες προσφορά ή οι ημεδαποί υποψήφιοι κατά τη σύναψη οποιασδήποτε σύμβασης στην οποία προβαίνουν οι αναθέτουσες αρχές, όσο και ο αποκλεισμός του ενδεχομένου ένας οργανισμός ο οποίος χρηματοδοτείται ή ελέγχεται από το κράτος, από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή από άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου να καθορίζει τη στάση του με βάση εκτιμήσεις μη οικονομικής φύσης.

21 Όσον αφορά ειδικότερα τον επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη της Ένωσης σκοπό του άρθρου 2 της οδηγίας 93/37, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε στις σκέψεις 30 και 31 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι σκοπός της διάταξης αυτής είναι να αποφεύγεται η εκ μέρους ορισμένων αναθετουσών αρχών καταστρατήγηση των ρυθμίσεων περί δημοσίων συμβάσεων, η οποία συνίσταται στην ανάθεση

σε ιδιωτικούς φορείς της εκτέλεσης έργων που εμπίπτουν στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και επιδοτούνται άμεσα από τις εν λόγω δημόσιες αρχές σε ποσοστό άνω του 50 %. Το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, κατ' ουσίαν, δεν υφίσταται διαφορά μεταξύ της περίπτωσης κατά την οποία δημόσια αρχή συνάπτει η ίδια σύμβαση με επιχειρηματία και της περίπτωσης κατά την οποία επιδοτεί άμεσα σε ποσοστό άνω του 50 % σύμβαση έργου συναφθείσα από άλλη αρχή. Επομένως, κατά το Γενικό Δικαστήριο, το εν λόγω άρθρο 2 σκοπό έχει τη διασφάλιση της αμεροληψίας της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δημόσιοι φορείς ασκούν καθοριστική επιρροή. Κατόπιν τούτου, στη σκέψη 32 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια της επιδότησης, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37, πρέπει να τύχει λειτουργικής και ευρείας ερμηνείας.

22 Το Γενικό Δικαστήριο συμπέρανε ότι η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 93/37 δεν θα διασφαλιζόταν πλήρως αν η εφαρμογή του προβλεπόμενου καθεστώτος μπορούσε να αποκλεισθεί εκ του λόγου και μόνον ότι η μείωση του κόστους χρηματοδότησης μιας δημόσιας σύμβασης επιτυγχάνεται μέσω φορολογικών απαλλαγών και όχι μέσω θετικών παροχών ενός δημόσιου φορέα, και κατέληξε ότι η έννοια της «επιδότησης», κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37, δεν αποκλείει τις επίμαχες φορολογικές ελαφρύνσεις που μειώνουν, όπως συμβαίνει με τις θετικές παροχές, το κόστος χρηματοδότησης μιας δημόσιας σύμβασης.

23 Στις σκέψεις 34 και 35 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο, αφενός, παρέθεσε περαιτέρω πράξεις του δικαίου της Ένωσης στις οποίες η έννοια της επιδότησης δεν έχει ορισθεί ως παροχή αποκλειστικώς θετική και, αφετέρου, απέρριψε το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας που αντλούνταν από τις νομοπαρασκευαστικές εργασίες και αφορούσε την αρχική πρόβλεψη της διάταξης που έλαβε τελικώς τη μορφή του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37.

24 Εν συνεχεία, στις σκέψεις 36 και 37 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι οι επίμαχες φορολογικές ελαφρύνσεις δεν έχουν άμεσο χαρακτήρα, όπως απαιτεί το εν λόγω άρθρο 2, παράγραφος 1. Το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στο γεγονός ότι οι ελαφρύνσεις συνδέονταν άμεσα με την επίμαχη σύμβαση έργων και με τις επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν προς τον σκοπό αυτό.

25 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο ακύρωσης, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε καταρχάς στις σκέψεις 42 έως 50 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας σύμφωνα με το οποίο οι αθλητικές εγκαταστάσεις καθώς και οι εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης του επίμαχου συγκροτήματος έχουν παραπληρωματικό χαρακτήρα, ενώ οι εργασίες αφορούσαν κατ' ουσίαν μια ξενοδοχειακή εγκατάσταση με υπηρεσίες εστίασης.

26 Αφού διαπίστωσε ότι οι εν λόγω εργασίες εντάσσονται σε ενιαίο σχέδιο που συνίσταται στην πλήρη ανακαίνιση του συγκροτήματος Les Boucaniers, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι, προκειμένου να εξετασθεί κατά πόσον οι επίμαχες συμβάσεις έργων αφορούσαν οικοδομικές εργασίες επί αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης, δεν έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι πραγματοποιηθείσες εργασίες, αλλά η συνολική λειτουργία του συγκροτήματος.

27 Συναφώς, στη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο συμμερίστηκε την εκτίμηση της Επιτροπής ότι το συγκρότημα Les Boucaniers αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση διακοπών που περιλαμβάνει ταυτοχρόνως κατάλυμα, υπηρεσίες εστίασης, αθλητικές δραστηριότητες, δραστηριότητες αναψυχής και σχόλης καθώς και τις σχετικές εγκαταστάσεις κοινής χρήσης. Το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι οι χώροι και ο αριθμός των εργαζομένων στο συγκρότημα Les Boucaniers σχετίζονται κυρίως με τις υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης, εντούτοις χαρακτηριστικό στοιχείο του συγκροτήματος είναι οι προαναφερθείσες δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν τον πυρήνα της πρότασης διακοπών και συνιστούν τη βασική και, εν πάση περιπτώσει, απαραίτητη παράμετρό της. Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, κατά συνέπεια, ότι αυτό καθαυτό το συγκρότημα Les Boucaniers μπορεί να χαρακτηρισθεί αθλητική εγκατάσταση, εγκατάσταση αναψυχής

και σχόλης υπό ευρεία έννοια. Το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι εν προκειμένω δεν απαιτείται να προσδιορισθεί ποιο είναι το αντικείμενο των επίμαχων συμβάσεων έργου, αλλά να εξετασθεί αν το επίμαχο σχέδιο εμπίπτει σε κάποια από τις κατηγορίες που διαλαμβάνονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37.

28 Εν συνεχεία, στη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την ανάλυση του κόστους των εργασιών που παρέθεσε η Γαλλική Δημοκρατία, σύμφωνα με την οποία ποσοστό μόλις 10,6 % του κόστους των εργασιών ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers αφορούσε τις αθλητικές εγκαταστάσεις και τις εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης, κρίνοντας ότι υποτιμήθηκε κατά πολύ το σχετικό κόστος.

29 Στις σκέψεις 53 και 54 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η NACE δεν ασκεί επιρροή ως προς την ερμηνεία της έννοιας των αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37.

30 Τέλος, στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε ότι η έννοια των αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, δεν απαιτούσε την ύπαρξη συνάφειας με τις παραδοσιακές ανάγκες των δημόσιων φορέων ή με δράσεις δημοσίου συμφέροντος. Συναφώς, στις σκέψεις 58 έως 64 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι η επίμαχη έννοια, μολονότι αποτελεί τμήμα περιοριστικής απαρίθμησης, εντούτοις δεν περιορίζεται η ίδια μέσω κάποιου κριτηρίου και πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο λειτουργικό και ευρύ, προκειμένου να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 93/37. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, η συσταλτική ερμηνεία της έννοιας των αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης θα ήταν ασύμβατη με τους σκοπούς της οδηγίας αυτής.

31 Ως προς τον τρίτο λόγο ακύρωσης, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε στις σκέψεις 69 έως 71 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι, λαμβανομένων υπόψη των διευκρινίσεων που παρασχέθηκαν με την επίμαχη απόφαση και κατά τη διοικητική διαδικασία, η Επιτροπή αιτιολόγησε τη συλλογιστική της επαρκώς κατά νόμο.

32 Ως προς τον τέταρτο λόγο ακύρωσης, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι, καθόσον οι επίμαχες εργασίες συνιστούν ενιαίο σχέδιο, το ποσό της συνδρομής που πλήττεται από τη διαπιστωθείσα παρανομία ανέρχεται στο συνολικό ποσό της προβλεφθείσας για το σχέδιο συνδρομής. Κατά συνέπεια, το σύνολο της χρηματοδότησης του σχεδίου βαρύνεται με παρανομία και, ως εκ τούτου, εσφαλμένα ανελήφθη από το ΕΤΠΑ το σύνολο της χρηματοδοτικής συνδρομής. Το Γενικό Δικαστήριο συμπέρανε ότι δεν υπήρχε περιθώριο μείωσης της διόρθωσης βάσει της αρχής της αναλογικότητας.

Αιτήματα των διαδίκων

33 Η Γαλλική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της, και

— να αποφανθεί το ίδιο οριστικώς επί της διαφοράς, ακυρώνοντας την επίμαχη απόφαση, ή να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

34 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να κηρύξει απαράδεκτα το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου και το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης ή επικουρικώς να τα απορρίψει, και να απορρίψει την αίτηση αναίρεσης στο σύνολό της, καθώς και

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αίτησης αναίρεσης

35 Η Γαλλική Δημοκρατία προβάλλει τρεις λόγους προς στήριξη της αίτησης αναίρεσης.

Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37

Επιχειρήματα των διαδίκων

36 Ο πρώτος λόγος αναίρεσης της Γαλλικής Δημοκρατίας διαιρείται σε δύο σκέλη.

37 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον έκρινε ότι τα μέτρα φορολογικής ελάφρυνσης μπορούσαν να χαρακτηρισθούν «επιδοτήσεις», κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37.

38 Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, ο χαρακτηρισμός αυτός είναι αντίθετος προς το γράμμα του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37 καθώς και προς τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να περιορίσει την έννοια της επιδότησης στις θετικές παροχές. Η Γαλλική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο, πρώτον, ότι απέστη από τον κλασικό ορισμό της έννοιας αυτής κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου περί κρατικών ενισχύσεων. Δεδομένου ότι η επίμαχη οδηγία δεν περιλαμβάνει οποιαδήποτε ένδειξη περί του αντιθέτου, ο ορισμός της εν λόγω έννοιας θα πρέπει να λάβει υπόψη τη συνήθη σημασία του όρου «επιδότηση», προκειμένου να τηρηθεί η αρχή της ασφάλειας δικαίου. Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει, δεύτερον, ότι υπέρ της ως άνω ερμηνείας συνηγορεί το γεγονός ότι η τελική διατύπωση της διάταξης αυτής διαφέρει από τις υποβληθείσες στο στάδιο των νομοπαρασκευαστικών εργασιών προτάσεις, οι οποίες χρησιμοποιούσαν τον όρο «χρηματοδοτούν» αντί του όρου «επιδοτούν». Η Γαλλική Δημοκρατία προσθέτει, τρίτον, ότι η ανάγκη διαφύλαξης της πρακτικής αποτελεσματικότητας μιας διάταξης, την οποία επικαλέσθηκε το Γενικό Δικαστήριο, δεν είναι δυνατό να φτάνει μέχρι σημείου να δίδεται στη διάταξη αυτή μια λειτουργική ερμηνεία που βαίνει πέραν του γράμματός της.

39 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης η Γαλλική Δημοκρατία διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι μια φορολογική ελάφρυνση είχε άμεσο χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37 στο μέτρο που είχε χορηγηθεί ειδικά λόγω της επίμαχης σύμβασης έργων, ακόμα και αν δεν είχε χορηγηθεί ούτε στον κύριο του έργου ούτε στον εργολάβο ή στον φορέα εκμετάλλευσης ή στον ιδιοκτήτη της οικείας εγκατάστασης.

40 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι οι επίμαχες φορολογικές ελαφρύνσεις χορηγήθηκαν στους εταίρους-φυσικά πρόσωπα των ομόρρυθμων εταιριών που επένδυσαν στη σύμβαση έργων ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers. Οι φορολογικές αυτές ελαφρύνσεις είχαν μεν χαρακτήρα κινήτρου για την επένδυση, πλην όμως δεν ελάφρυναν άμεσα το κόστος των εργασιών.

41 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο. Το δεύτερο σκέλος πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο ή, επικουρικώς, να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

42 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37 επιτάσσει την τήρηση των διατάξεων της οδηγίας από τις αναθέτουσες αρχές όταν αυτές επιδοτούν άμεσα σε ποσοστό άνω του 50 % μια σύμβαση έργων που έχει συναφθεί από άλλη αρχή.

43 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι η έννοια της επιδότησης, κατ' άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37, καλύπτει αποκλειστικώς θετικές παροχές και όχι φορολογικές ελαφρύνσεις.

44 Δεδομένου ότι η οδηγία 93/37 δεν περιλαμβάνει ορισμό της έννοιας της επιδότησης και καθόσον δεν γίνεται παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών, η εν λόγω έννοια πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο, λαμβανομένων υπόψη του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η σχετική διάταξη και του σκοπού που αυτή επιδιώκει (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, C-376/11, Pie Optiek, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

45 Η Γαλλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί ούτε τους σκοπούς του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37, όπως το Γενικό Δικαστήριο τους παρέθεσε στις σκέψεις 29 έως 31 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ούτε ότι οι σκοποί αυτοί συνηγορούν, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 43 των προτάσεών της, υπέρ μιας ευρείας ερμηνείας της έννοιας της επιδότησης. Αντιθέτως, με την επιχειρηματολογία της προσάπτει κατ' ουσίαν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, προβαίνοντας σε ευρεία και λειτουργική ερμηνεία της εν λόγω έννοιας προκειμένου να περιλάβει τις φορολογικές ελαφρύνσεις, υπερέβη τα επιτρεπόμενα στο πλαίσιο τελολογικής ερμηνείας όρια.

46 Εντούτοις, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Γαλλική Δημοκρατία, ο όρος «επιδοτώ» έχει κατά τη συνήθη έννοιά του απλώς τη σημασία της χορήγησης ενός πλεονεκτήματος. Ο όρος αυτός δεν περιορίζεται επομένως, κατά γενικό κανόνα, σε θετικές παροχές. Εξάλλου, η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση υπό το πρίσμα ενός «κλασικού» ορισμού της έννοιας της επιδότησης, στον οποίο παραπέμπει η Γαλλική Δημοκρατία και ο οποίος υποτίθεται ότι έχει εφαρμογή στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

47 Πρέπει ομοίως να απορριφθεί το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι η ερμηνεία στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο είναι αντίθετη προς τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης, καθόσον δεν λαμβάνει υπόψη το ιστορικό της θέσπισης του άρθρου 2 της οδηγίας 93/37.

48 Πράγματι, η χρήση στη διάταξη αυτή του όρου «επιδοτούν» αντί του ρήματος «χρηματοδοτούν», το οποίο απαντά στην πρόταση της Επιτροπής για το άρθρο 1α της οδηγίας 89/440/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 1989, για την τροποποίηση της οδηγίας 71/305/ΕΟΚ περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων (ΕΕ L 210, σ. 1), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 2 της οδηγίας 93/37, δεν αρκεί, ελλείψει άλλων σχετικών ενδείξεων, προκειμένου να συναχθεί ορισμένη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να περιορίσει τον όρο αυτόν μόνο στις θετικές επιδοτήσεις και να αποκλείσει, μεταξύ άλλων, τις φορολογικές ελαφρύνσεις.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον έκρινε ότι τα μέτρα φορολογικής ελάφρυνσης μπορούσαν να χαρακτηρισθούν «επιδοτήσεις», κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37. Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

50 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού και αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, η Γαλλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου επί πραγματικών περιστατικών, αλλά τον νομικό χαρακτηρισμό των χορηγηθεισών φορολογικών ελαφρύνσεων ως «άμεσης» επιδότησης κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37.

51 Δεδομένου ότι, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ελέγξει έναν τέτοιο νομικό χαρακτηρισμό (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 49), το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης κρίνεται παραδεκτό.

52 Επί της ουσίας διαπιστώνεται ότι από το γράμμα του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37 προκύπτει σαφώς ότι η έννοια της «άμεσης επιδότησης» δεν αναφέρεται σε πρόσωπα, αλλά στο οικείο έργο. Ενδεχόμενη συσταλτική ερμηνεία της έννοιας αυτής θα επέτρεπε, εξάλλου, στις αναθέτουσες αρχές να καταστρατηγούν το άρθρο 2 της οδηγίας 93/37 και, ως εκ τούτου, να απαλλάσσονται των υποχρεώσεων που υπέχουν δυνάμει της οδηγίας αυτής.

53 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι στη σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι οι φορολογικές ελαφρύνσεις συνδέονταν άμεσα με την επίμαχη σύμβαση έργων, ότι δεν αποσκοπούσαν στην ελάφρυνση ορισμένων γενικών βαρών των οικείων προσώπων και ότι χορηγήθηκαν από τη Γαλλική Δημοκρατία σε σχέση με το σχέδιο ανακαίνισης και επέκτασης του συγκροτήματος Les Boucaniers ειδικώς για την πραγματοποίηση των εργασιών αυτών.

54 Διαπιστώνεται ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς συνέδεσε τον άμεσο χαρακτήρα μιας επιδότησης κατ' άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/37 με τη χρηματοδότηση του σχεδίου και με τις πραγματοποιηθείσες προς τον σκοπό αυτό επενδύσεις.

55 Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει ούτε το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσης που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία και, ως εκ τούτου, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου αναίρεσης, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο, καθόσον παραμόρφωσε το περιεχόμενο της επίμαχης απόφασης και υποκατέστησε την αιτιολογία της Επιτροπής με τη δική του αιτιολογία

Επιχειρήματα των διαδίκων

56 Με τον δεύτερο λόγο αναίρεσης η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε το περιεχόμενο της επίμαχης απόφασης και υποκατέστησε την αιτιολογία της Επιτροπής με τη δική του αιτιολογία. Κατά το εν λόγω κράτος μέλος, το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε το περιεχόμενο της επίμαχης απόφασης καθόσον έκρινε ότι η Επιτροπή, προκειμένου να καθορίσει αν η σύμβαση έργων ανακαίνισης και επέκτασης του τουριστικού αυτού συγκροτήματος ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, δεν στηρίχθηκε στη φύση των πραγματοποιηθεισών εργασιών, αλλά στη συνολική λειτουργία του συγκροτήματος Les Boucaniers.

57 Η Γαλλική Δημοκρατία διατείνεται ότι μόλις κατά το στάδιο της επ' ακροατηρίου συζήτησης δέχθηκε η Επιτροπή ότι δεν έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι πραγματοποιηθείσες εργασίες στο συγκρότημα Les Boucaniers, αλλά η συνολική λειτουργία του.

58 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

59 Όσον αφορά τον έλεγχο της παραμόρφωσης που η Γαλλική Δημοκρατία εντοπίζει στη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά την οποία η Επιτροπή ανέλυσε με την επίμαχη απόφαση την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37 εξετάζοντας το σχέδιο πλήρους ανακαίνισης του συγκροτήματος όχι υπό το πρίσμα των πραγματοποιηθεισών εργασιών, αλλά υπό το πρίσμα της συνολικής λειτουργίας του, υπενθυμίζεται

ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η παραμόρφωση πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας, χωρίς να παρίσταται αναγκαία νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Απριλίου 2006, C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3173, σκέψη 54).

60 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, μολονότι είναι δυνατό να ερμηνευθεί η επίμαχη απόφαση υπό την έννοια που προτείνει η Γαλλική Δημοκρατία, εντούτοις από τη διαφορετική εκτίμηση στην οποία κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο δεν προκύπτει παραμόρφωση του περιεχομένου της εν λόγω απόφασης (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2011, C-260/09 P, Activision Blizzard Germany κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-419, σκέψη 54).

61 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι δεν προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε κάποιο ανακριβές στοιχείο κατά την ερμηνεία της εν λόγω απόφασης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ερμηνεία αυτή συνιστά παραμόρφωση του περιεχομένου ή υποκατάσταση της αιτιολογίας της απόφασης.

62 Συνεπώς, ο δεύτερος λόγος αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναίρεσης, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο ως προς την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37

Επιχειρήματα των διαδίκων

63 Με τον τρίτο λόγο αναίρεσης, ο οποίος διαιρείται σε δύο σκέλη, η Γαλλική Δημοκρατία αμφισβητεί τον χαρακτηρισμό της σύμβασης έργων για την ανακαίνιση και επέκταση του συγκροτήματος Les Boucaniers ως σύμβασης έργων με αντικείμενο οικοδομικές εργασίες αφορώσες αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37.

64 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης, η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι η έννοια των αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αναψυχής και σχόλης, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, έχρηζε ευρείας ερμηνείας, υπό την έννοια ότι δεν περιορίζεται σε εγκαταστάσεις που αποσκοπούν στην κάλυψη των παραδοσιακών αναγκών των δημόσιων φορέων, δηλαδή των συλλογικών αναγκών των χρηστών.

65 Η Γαλλική Δημοκρατία εκτιμά ότι ο περιορισμός αυτός, μολονότι δεν μνημονεύεται ρητώς στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, προκύπτει πάντως από συστηματική ερμηνεία υπό το πρίσμα του γράμματος και του αντικειμένου αυτής της διάταξης, καθώς και υπό το πρίσμα των λοιπών κατηγοριών συμβάσεων των οποίων γίνεται μνεία στην εν λόγω διάταξη. Η Γαλλική Δημοκρατία τονίζει ότι ο σκοπός του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37 συνίσταται στην εφαρμογή των κανόνων της οδηγίας επί των συμβάσεων έργων για τις οποίες υφίσταται πραγματικός κίνδυνος καταστρατήγησης των κανόνων από τις αναθέτουσες αρχές. Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, τέτοιο κίνδυνο ενέχουν μόνον οι δημόσιες συμβάσεις οι οποίες αφορούν εγκαταστάσεις που αποσκοπούν στην κάλυψη των συλλογικών αναγκών των χρηστών. Συγκεκριμένα, όλες οι άλλες κατηγορίες συμβάσεων των οποίων γίνεται μνεία στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37 έχουν ως κοινό στοιχείο ότι αφορούν οικοδομικές κατασκευές που αποσκοπούν στην κάλυψη των εν λόγω αναγκών.

66 Κατά την Επιτροπή, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου είναι απαράδεκτο, διότι κατατείνει στη μεταβολή του αντικειμένου της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης.

67 Επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης είναι αβάσιμο.

68 Με το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, η Γαλλική Δημοκρατία προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι η έννοια «συμβάσεις έργων», κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 93/37, έπρεπε να ερμηνευθεί ανεξαρτήτως της έννοιας «συμβάσεις δημοσίων έργων», όπως προβλέπεται στο άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας, και ότι, ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν παρέβη το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας, καθόσον έκρινε ότι η επίμαχη εν προκειμένω σύμβαση έργων ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής, αν και δεν προσπόριζε άμεσο οικονομικό όφελος στην αναθέτουσα αρχή.

69 Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, η έννοια «συμβάσεις έργων» κατ' άρθρο 2 της οδηγίας 93/37 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως της έννοιας «συμβάσεις δημοσίων έργων», η οποία προϋποθέτει ότι μια τέτοια σύμβαση εκτελείται προς άμεσο οικονομικό όφελος της αναθέτουσας αρχής (απόφαση της 25ης Μαρτίου 2010, C-451/08, Helmut Müller, Συλλογή 2010, σ. I-2673, σκέψεις 50 έως 52). Το εν λόγω κράτος μέλος διευκρινίζει ότι η σύμβαση για την ανακαίνιση του συγκροτήματος Les Boucaniers δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσπορίζει άμεσο οικονομικό όφελος για τον λόγο και μόνον ότι η ανακαίνιση συμβάλλει στην τουριστική και οικονομική ανάπτυξη του γαλλικού υπερπόντιου διαμερίσματος της Μαρτινίκας. Η Γαλλική Δημοκρατία εκτιμά ότι το άρθρο 2 της οδηγίας 93/37 αφορά μόνον τις συμβάσεις έργων που, αν είχαν συναφθεί από αναθέτουσα αρχή, θα ενέπιπταν στις συμβάσεις δημοσίων έργων κατ' άρθρο 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας.

70 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη αυτού του σκέλους του λόγου ακύρωσης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

71 Όσον αφορά το προβαλλόμενο από την Επιτροπή απαράδεκτο του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναίρεσης, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η δυνατότητα ενός διαδίκου να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου λόγο που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου θα σήμαινε εν τοις πράγμασι ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αναιρετική αρμοδιότητα είναι περιορισμένη, διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο από τη διαφορά που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο, και η αναιρετική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται στον έλεγχο της νομικής λύσης που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών και επιχειρημάτων που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν πρωτοδίκως (απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2007, C-266/05 P, Sison κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2007, σ. I-1233, σκέψη 95 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

72 Εντούτοις, προκύπτει σαφώς από τον φάκελο της υπόθεσης που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο ότι, τόσο κατά τη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου όσο και στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, η Γαλλική Δημοκρατία επικαλέσθηκε εναλλακτικώς άλλοτε την έννοια των συλλογικών αναγκών των χρηστών και άλλοτε την έννοια των παραδοσιακών αναγκών των δημόσιων φορέων.

73 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, μολονότι, όπως τονίζει η Επιτροπή, η έννοια των «συλλογικών αναγκών των χρηστών» δεν χρησιμοποιήθηκε με αυτούς ακριβώς τους όρους κατά τη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, εντούτοις από τη σκέψη 55 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η επιχειρηματολογία της Γαλλικής Δημοκρατίας σχετικά με τις «παραδοσιακές ανάγκες των δημόσιων φορέων» αφορούσε την προϋπόθεση σύμφωνα με την οποία το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37 καλύπτει μόνον «αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης που είναι ανοιχτές σε όλους και όχι εγκαταστάσεις στις οποίες έχει πρόσβαση ορισμένη ιδιωτική πελατεία». Η προϋπόθεση αυτή συνδέεται πράγματι με τις συλλογικές ανάγκες των χρηστών.

74 Κατά συνέπεια, η χρήση, κατά την αναιρετική διαδικασία, της έννοιας των συλλογικών αναγκών των χρηστών δεν συνεπάγεται μεταβολή του αντικειμένου της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης και, ως εκ τούτου, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης είναι παραδεκτό.

75 Επί της ουσίας, πρέπει να εξετασθεί αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν θεώρησε ότι η έννοια «αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης», κατ' άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, περιοριζόταν στις εγκαταστάσεις που αποσκοπούν στην κάλυψη των συλλογικών αναγκών των χρηστών.

76 Διαπιστώνεται ότι, όπως τόνισε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 57 και 58 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ένας τέτοιος περιορισμός δεν προκύπτει ούτε από το γράμμα της οδηγίας 93/37 ούτε από τις σχετικές νομοπαρασκευαστικές εργασίες. Πράγματι, το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37 δεν προβαίνει σε κανενός είδους ειδικότερο χαρακτηρισμό της έννοιας «αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης».

77 Ένα τέτοιος περιορισμός της εν λόγω έννοιας δεν μπορεί να θεμελιωθεί ούτε σε συστηματική ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37. Πράγματι, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι όλες οι κατηγορίες συμβάσεων των οποίων γίνεται μνεία στη διάταξη αυτή έχουν ως κοινό στοιχείο ότι αφορούν οικοδομικές κατασκευές δυνάμενες ενδεχομένως να καλύψουν τις συλλογικές ανάγκες των χρηστών, επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι δεν μπορεί να συναχθεί από αυτή και μόνον την περίσταση ότι η δυνατότητα κάλυψης τέτοιων συνιστά προϋπόθεση για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης.

78 Εντεύθεν προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν θεώρησε ότι η έννοια «αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής και σχόλης», κατ' άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37, περιοριζόταν στις εγκαταστάσεις που αποσκοπούν στην κάλυψη των συλλογικών αναγκών των χρηστών. Επομένως, το πρώτος σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

79 Ως προς το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, διαπιστώνεται ότι η επικρινόμενη από τη Γαλλική Δημοκρατία σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της απάντησης του Γενικού Δικαστηρίου στο επιχείρημα ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/37 αφορά μόνον κατηγορίες συμβάσεων που, ως εκ της φύσης τους, άπτονται παραδοσιακών αναγκών των δημόσιων φορέων.

80 Ορθώς το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι με το άρθρο 2 της οδηγίας 93/37 ο νομοθέτης της Ένωσης επεξέτεινε ρητώς το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και σε ορισμένες προκαθορισμένες μη δημόσιες συμβάσεις.

81 Κατά συνέπεια, το άρθρο 2 της οδηγίας 93/37 πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο αυτοτελή σε σχέση με το άρθρο 1, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας. Διαφορετική ερμηνεία θα περιόριζε δραστικά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 της εν λόγω οδηγίας και, ως εκ τούτου, θα ήταν αντίθετη προς τον επιδιωκόμενο με το εν λόγω άρθρο σκοπό της πρόληψης περιπτώσεων καταστρατήγησης της οδηγίας.

82 Εντεύθεν προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον έκρινε ότι από τον ορισμό της έννοιας των συμβάσεων δημοσίων έργων, κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 93/37, δεν μπορεί να συναχθεί προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 2 αυτής σχετιζόμενη με τις «παραδοσιακές ανάγκες των δημόσιων φορέων».

83 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης δεν μπορεί να ευδοκιμήσει και ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος.

84 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναίρεσης που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

85 Δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναίρεσης είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στην αναιρετική δίκη δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Γαλλικής Δημοκρατίας στα δικαστικά έξοδα και η Γαλλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης.

2) Καταδικάζει τη Γαλλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)